

Motion till riksdagen 2023/24:344

av **Runar Filper m.fl. (SD)**

Bibliotek i tradition och förnyelse

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda den nationella biblioteksstrategins förslag om stärkta nationella digitala bibliotekstjänster och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge berörda aktörer och institutioner i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för hur biblioteken ska värnas som studiemiljö och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn och revidering av bibliotekslagen i syfte att stärka svenska språkets ställning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Stockholms stadsbiblioteks huvudbyggnad liknar ett antikt tempel, ett tempel för böcker och kunskap. Ett arkitektoniskt formspråk som söker förmedla och inhysa respekt för byggnadens funktion och innehåll. En byggnad som tydligt förmedlar ett budskap om att detta tempel är en plats för vördnad inför den kunskap byggnaden huserar. En plats för insikt och utsikt under studier och förkovran i litteratur och kunskapsinhämtning.

I Sverige och på bibliotek världen över råder en norm om tysthet och studiero vid bibliotek, och Stockholms stadsbiblioteks huvudbyggnad låter besökare förstå vikten av denna norms upprätthållande genom sin utformning. Alla Sveriges bibliotek är inte designade som tempel, alla bibliotek är inte designade för att inge respekt för byggnadens innehåll och funktion, men oavsett bibliotekets arkitektoniska utformning är det viktigt att förståelsen för bibliotekens funktion och uppgift vidmakthålls på bibliotek över hela landet. Bibliotekens funktion som kunskapsförmedlare och plats för kunskapsinhämtning är lika viktig idag som under biblioteksväsendets inrättande. Biblioteken är en bärande pelare i det demokratiska systemet, och därför får inte bibliotekens syfte och funktion slarvas bort i samtidens tillfälliga nycker och trender. Att bjuda in digitaliseringens verktyg och möjligheter på biblioteken är en självklar utveckling vid

sidan av bibliotekens samlingar av böcker, tidningar och andra tryckta verk. Lika självklart är det samtidigt att inte tumma på bibliotekens roll i egenskap av fysiska rum som tysta och lugna oaser i det annars brusiga offentliga rummet.

Digital satsning säkrar litteraturhistoria och nordisk likvärdighet

Sverige är ett av världens mest digitaliserade länder. Det har synliggjort såväl risker som möjligheter. Samtidigt är stora delar av vårt samlade arv och källmaterial ännu inte digitaliserade, vilket riskerar såväl bevarande och tillgänglighet som forskning i framtiden. Digitaliseringen skapar också nya möjligheter att synliggöra och levandegöra delar av vårt kultur- och kunskapsarv. Utöver exempelvis det litterära arvet krävs tillgång också till digitaliserade tidningar och tidskrifter, audiovisuellt material, utredningar och riksdagstryck.

Våra nordiska grannländer har i flera avseenden kommit betydligt längre i digitaliseringen av bibliotekstjänster och visat på flera möjligheter. För ökad nordisk likvärdighet och samordningsmöjligheter bör det vara en uttalad ambition att Sverige under en tioårsperiod digitaliserar merparten av vad som har getts ut i landet. Det här kräver naturligtvis en nationell åtgärdsplan, vilket den nationella biblioteksstrategin påpekat och kommit med förslag om utformning av. Regeringen bör gå vidare med föreslagna åtgärder.

Kompatibilitet och användarvänlighet bör vara ledord i det fortsatta arbetet då bibliotekens tjänster görs tillgängliga för användarna utifrån det sätt de söker kunskap. Sverigedemokraterna har tidigare föreslagit ett nationellt lånekort. Förslaget till nationell biblioteksstrategi understryker betydelsen av ett nationellt bibliotekskort som gäller vid landets samtliga bibliotek och leder till sökordsoptimering, länkade data, användning av och anknytning till existerande söktjänster och kollaborativa lösningar.

Litteraturbanken har i samverkan med andra aktörer under flera år låtit digitalisera Sveriges skönlitterära arv och skilda verk inom humaniora. Uppbyggnadsfasen anses nu avslutad, vilket innebär att digitaliseringen skulle kunna accelerera, men det krävs en permanent statlig finansiering för att säkra verksamheten.

Utöver det skrivna ordet är det talade ordet en viktig del av vårt samlade kulturarv. Analogt audiovisuella samlingar är i dag utspridda hos olika arkiv, museer och bibliotek. I en tid av skilda tolkningar av sanningen och då ny teknik möjliggör manipulation av bild och ljud är stora delar av dessa samlingar särskilt värdefulla att bevara ur ett källkritiskt perspektiv, då de speglar vad som de facto hänt och sagts. Det är dock ett arbete som måste prioriteras och tillförsäkras resurser då livslängden för viss utrustning är mycket begränsad.

Biblioteket som studiemiljö

Utifrån vårt inledande resonemang om bibliotekens syfte som tempel för kunskap, så ser vi med viss oro på hur biblioteken allt mer kommit att användas i andra syften än för kunskapsinhämtning, såsom allmän mötesplats och eventlokal. Det är viktigt att upprätthålla förståelsen för bibliotekets ändamål, och hur det skiljer sig från andra samhällsinstitutioner. Biblioteken är den enda allmänna kunskapsmiljön med en tysthetsnorm. Biblioteken kan inte fylla rollen som allmänt kulturhus, och är inte en lämplig plats för diverse framträdanden inom konst och kultur. Självklart är detta en svår gränsdragning

och författarsamtal och dylikt är en naturlig del av biblioteksmiljön, men som plats för en konsert är det inte lika självklart. Om biblioteken har en fungerande ordning för att kunna kombinera bibliotekens unika roll som tyst oas för studier med evenemang av olika slag är det inte ett problem, det viktiga är att bibliotekens unika syfte och roll värnas och bevaras. Därför bör berörda myndigheter, aktörer, institutioner och organisationer uppdras att ta fram en åtgärdsplan för hur biblioteksmiljön och tysthetsnormen kan värnas, upprätthållas och stärkas långsiktigt.

Bibliotekens tjänster

De svenska biblioteken är en demokratisk nyckel till den litterära världen för var och en efter behov oavsett egen studievana och förmåga. Det är också en verksamhet solidariskt finansierad av nationen gemensamt och ska därför inte vara en tummelplats för personer som inte respekterar studiero eller visar hänsyn till det gemensamma öppna och tysta rum av litterär förkovran och studiero det är i den offentliga miljön. Trygghet och hänsyn gentemot såväl personal som besökare måste vara en självklarhet, och i linje med våra principiella utgångspunkter gällande tillgång till välfärdens tjänster ska personer som inte har rätt att vistas i landet inte heller ha rätt att nyttja bibliotekens tjänster, i synnerhet och i vardagen handlar det om tjänster som lån och abonnemang som kräver personuppgifter och medför kostnader för biblioteken som institutioner. Bibliotekens fysiska rum är av hävd öppna och ska så förbli. Samtidigt är det uppenbart att trygghet och arbetsmiljöfrågor behöver ges ökat utrymme bland de åtgärdsbehov som är påkallade bland landets bibliotek.

Självklart ska vi även framöver hedra samarbetet med våra grannländer kring tjänster, och vi vill att det ska vara lika enkelt för övriga nordiska medborgare bosatta i Sverige som för en svensk medborgare att få tillgång till ett lånekort. Det nordiska samarbetet är unikt och bör understrykas.

Översyn av bibliotekslagen

Bibliotekslagen specificerar att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt några prioriterade grupper. Dessa grupper är personer med funktionsnedsättning, personer som tillhör någon av de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska utöver de nationella minoritetsspråken. Hur resurser ska fördelas är alltid en prioriteringsfråga, så även inom biblioteksväsendet. Sverigedemokraterna stödjer till fullo att särskild uppmärksamhet riktas mot de nationella minoritetsspråken och till personer med funktionsnedsättning. Däremot anser vi inte att gruppen personer med annat modersmål än svenska utöver de nationella minoritetsspråken bör vara en prioritet för det svenska biblioteksväsendet. Vi konstaterar att denna grupp är mycket omfattande och att det kan bli oerhört kostsamt och ansträngande för biblioteken att på ett trovärdigt sätt uppnå denna målsättning, särskilt efter de senaste årens omfattande immigration. Inte minst kan det bli en övermäktig uppgift för framförallt de små biblioteken och filialerna runt om i landet. Litteratur på andra språk än svenska och de nationella minoritetsspråken bör därför enbart vara aktuellt att prioritera i utbildningssyften och i de fall en svensk upplaga av boken inte finns tillgänglig. Detta krav om att prioritera böcker på alla världens språk bör därför strykas från bibliotekslagen. Samtidigt är det viktigt att understryka att denna förändring alltså innebär vad som ska prioriteras och ha särskild

status och inte vad som ska få behållas eller köpas in i mån av resurser. Samlingar av utländsk litteratur har givetvis ett stort värde och kommer alltid att ha det, vilket gör det självklart att vårda de samlingar som finns och i mån av utrymme fortsatt köpa in internationell litteratur där man så anser befogat, vilket är en fråga för biblioteket och huvudmannen i fråga.

Runar Filper (SD)

Alexander Christiansson (SD)

Anna-Lena Blomkvist (SD)

Jonas Andersson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)